

Figuera

Sant Mateu de Bages

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Demarcació de Sant Mateu de Bages
Emplaçament Carretera BV-3003, al km. 11,5 camí direcció sud-oest, uns 800 m.
Alçada: 691

Coordenades:

Latitud: 41.81007
Longitud: 1.68923
UTM Est (X): 391122
UTM Nord (Y): 4629519

Classificació

Número de fitxa 08229 - 133
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Medieval Romànic Modern Contemporani
Segle XI-XIX
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: Conjunt restaurat
Protecció Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Observacions protecció: Pla especial del catàleg de masies i cases rurals en sòl no urbanitzable (núm. 177)
Data aprovació: dc., 20/01/2010 - 12:00
Número inventari Sí: IPA 17109
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: 000200700CG92G0001TZ
Fitxes associades:

Descripció

Masia fortificada, de grans dimensions, emplaçada als peus de la serra de Castelltallat, en un altiplà per on passa un torrent amb el mateix nom de la casa. El casal té un aspecte tancat i de fortificació, i està adossat a l'església romànica de Sant Cristòfol de Figuera. Presenta una estructura de dos cossos units, un d'ells amb un cantó semicircular i vinculat a l'església. El segon, més al sud, adopta una planta més o menys rectangular. El nucli inicial del mas es troba a la part davantera d'aquest cos, on hi ha el portal d'entrada. Des d'aquí el mas s'hauria anat engrandint cap a l'oest, tot i que és difícil determinar-ne les fases, ja que es tracta d'un edifici complex i que presenta nombroses peculiaritats fruit de la seva llarga història. La façana principal, encarada a llevant, presenta un aparellat sòlid i de qualitat, com la resta del conjunt. Les finestres i obertures estan disposades irregularment i sembla que han anat sofrint diverses modificacions. El portal és fet amb un arc de dovelles de color vermellós i refet posteriorment, tal vegada a causa d'una gran esquerda que encara és visible en aquesta façana. A primer pis es conserva un interessant finestral renaixentista. Consta d'un trencaaigües sostingut per dos caps esculpits, que emmarquen una llinda amb arc conopial decorat amb una flor de lis i un trèvol de quatre fulles. En general l'edificació és força alta i disposa de planta baixa més dos pisos i golfes. A la façana de migdia es pot observar com la casa es va anar allargant en diferents fases, sempre però amb un tipus de mur força homogeni i de qualitat. Les finestres i balcons són de diferents tipologies, i hi trobem inscripcions del 1773 i del 1916. Per la banda de ponent la part alta de la façana presenta unes característiques similars, mentre que a la part baixa s'hi ha bastit un espectacular mur atalussat que revesteix un considerable desnivell del terreny en aquest sector i que confereix al conjunt un aspecte total de fortificació. En el talús hi trobem dues obertures que comuniquen amb la planta baixa. Aquest atalussament (fet ja al segle XX) continua sota la torre i a la façana de l'església, que ocupen el vessant nord. Entre el cos residencial i l'església trobem aquest cos constructiu de forma irregular, amb un celobert central, el qual sembla concebut amb una funció d'ensamblatge entre el mas i l'església. En diferents punts els murs presenten esquerdes importants, tal vegada fruit d'algun dels terratrèmols del segle XV. A la banda de migdia el casal té adossat un ampli cobert de treball, així mateix, pel costat nord el recinte queda tancat per un portal que dona accés a l'entrada, situada sobre una petita elevació del terreny. Al costat de llevant i sota el camí, trobem un interessant construcció subterrània coberta amb una gran volta de pedra que correspon a un femer. Uns metres al nord, s'aixeca una casa més nova: cal masover de Figuera.

Observacions:

Inscripció en una llinda de la façana principal: 1882 Inscripció en una llista al cos davanter lateral: 1888 Inscripció en una llinda de la façana sud: PERA ESQUERRÀ 1916 Inscripció en una llinda de la façana sud: 1773 Inscripció en una sala interior: 1784 Cristòfol Figueras Informació oral facilitada per Pere Esquerrà

Història

El lloc de Figuera és documentat des de l'any 1025. L'església apareix citada el 1027, i el 1029 ja és documentada com a Sant Cristòfol de Figuera, i així mateix el 1285. El mas, que deu ser més o menys contemporani de l'església, era una de les cases importants ja al segle XI en aquesta zona. Es troba emplaçat dalt d'un petit promontori i actualment té un aspecte de fortalesa. Segons Xavier SITJAS (2010: 29) la

fortificació de la part de l'església, que tenia una torre cilíndrica de la qual gairebé no se'n conserva res, té un caràcter unitari i podria situar-se al segle XII. Segons altres autors (BENET et alii, 1984: 456) hauria estat als segles XV-XVI quan aquesta part es va fortificar. Tanmateix, la part més antiga de la casa ja deixa entreveure uns murs molt sòlids. El seu aspecte presenta el dubte de fins a quin punt el conjunt ja tenia unes connotacions marcadament defensives de bon principi, en consonància amb l'església. En aquest sentit, la Figuera té unes característiques molt similars a la Sala, l'altra gran mas de la zona, el qual també té elements clars que l'identifiquen com a casal fortificat o domus. Cal situar l'origen del mas i l'església de Figuera en el context del segle XI, quan la serra de Castelltallat era encara prop de la frontera amb els sarraïns i va esdevenir una zona altament militaritzada, sota la tutela dels vescomtes de Cardona. El mas i l'església es trobaven dins l'antic terme del castell de Castelltallat. El mas i l'església de Sant Cristòfol conformaven de ben segur un nucli important en aquesta fase inicial de feudalització. Posteriorment, el mas s'anà ampliant i l'edificació actual pot ser en bona part obra dels segles XVI i XVII. Especialment el nucli originari, on hi trobem el finestral renaixentista. Almenys des del segle XIV la família Figuera habitaven la masia. J. M. MAS Y CASAS (1882: 165) recull un document de l'any 1346 en el qual hi consta un tal Guillem Figuera, habitant de Manresa i Pere Figuera, fill de Bernat, de la parròquia de Sant Cristòfol de Figuera. El cognom Figuera encara apareix en una inscripció interior de la casa de l'any 1784. Els actuals propietaris són descendents directes d'aquesta família, per bé que han canviat dues vegades el cognom degut a casaments amb pubills. Així, el 1825 entrà com a pubill Josep Duocastella (de Sant Andreu d'Aguilar) que es casà amb Maria Figuera Santasusana. Més tard, el 1908 l'hereva de la casa, Josepa Duocastella, va contreure matrimoni amb Pere Esquerrà Sabatés. Eren els avis dels actuals propietaris. Foren ells qui el 1918 van construir la masoveria de la Figuera, uns metres al nord del casal antic. Ja al segle XX els murs exteriors del conjunt van ser reforçats pels costats nord i de ponent amb un gran atalussat per evitar possibles despreniments. Això ha acabat de donar un aspecte de fortalesa al conjunt. Fa uns anys, entorn de 1970, els propietaris van dur a terme una bona restauració de l'església i a tot l'edifici gràcies al qual avui aquest conjunt arquitectònic presenta un aspecte excel·lent.

Bibliografia

AA.DD (2017). Memòries Castelltallat. Història popular de la pagesia al municipi de Sant Mateu de Bages. L'Arada, SCCL, p. 15, 80, 81, 85, 98, 99, 102, 190, 220, 222, 224.

BENET, Albert; MAZCUÑAN, Alexandre; JUNYENT, Francesc (1984). "Sant Cristòfol de Figuera", Catalunya Romànica, vol. XI "El Bages", Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, p. 455-456.

GRUP SOLUCIONS MANRESA (2009). Pla especial del Catàleg de masies i cases rurals en sòl no urbanitzable de Sant Mateu de Bages. Ajuntament de Sant Mateu de Bages (núm. 177).

MAS Y CASAS, José María (1882). Ensayos-históricos sobre Manresa, Manresa, Impremta M. Trullás (2ª edició), p. 165.

SITJES MOLINS, Xavier (2010). Arquitectura civil medieval al Bages. Centre d'Estudis del Bages, Amics de l'Art Romànic del Bages, Centre Excursionista de la Comarca de Bages, Manresa, p. 28-30.

